

Dichter
bij verwondering

Colofon

ISBN: 978 94 6365 632 0

1e druk 2024

© 2024, Egbert Rietveld

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Dichter bij verwondering

Egbert Rietveld

Ik verzamel mijzelf
in woorden,
aangespoeld, soms
aangewaaid uit hoogten
diepten, onvermoed –

woorden die haken,
elkaar vinden, in
zinnen loop ik
mijzelf tegemoet.

Voorwoord

Verwondering is het verbindende woord in deze bundel. Het is een kostbaar gegeven dat van nature bij kinderen onderdak vindt. Ik vraag me af waar ik voor het eerst iets gewaar werd dat raakte aan verwondering. Dan weet ik het. Het ligt bewaard in een vroege herinnering. Ik sta bij het raam van mijn slaapkamer. Het is al donker. Ik kijk naar buiten. In de verte zie ik in het licht van een straatlantaarn dat het regent. Schuin valt de regen, als in strepen, door het gele schijnsel. Ik besef ineens dat ik besta, dat ik een 'ik' ben die kijkt naar de regen die zichtbaar is in het licht aan de straat. En dat ik de enige ben die dit ziet. Dat besef ligt voor mij, als iets kostbaars, verankerd in mijn herinnering. Verwondering die, in het vijfjarige kind dat ik was, samen werd geboren met wakker wordend bewustzijn.

Er was veel waarover ik me vroeger kon verwonderen. Hoe mooi tekende de vrieskou buiten prachtige ijsbloemen op de binnenkant van de ramen in huis. Soms leken het ook ragfijne veren, heel fijn getekend. En als je je eigen ogen bijna dichtkneep zag je ronde lichtjes in de kerstboom veranderen tot streepjes, net sterretjes! Het spel om met je ogen de vormen van lichtjes te kunnen veranderen. Verwondering.

Later was er de verwondering over verre lichten aan de donkere hemel. Vader die leert kijken: die sterren daar, dat is de Grote Beer, net een steelpannetje. Ik tel er zeven. Net zoveel als ons gezin: vader, moeder, m'n oudste broer, dan ik en mijn tweelingbroer, dan mijn zusje en ook mijn jongste broertje. Zeven lichtjes aan de hemel en ik ben de middelste. Verwondering.

Weer later kwam de tijd dat ik leerde schrijven en lezen. Alsof ineens de mist optrok en ik tekens kon duiden als schrift. Er

meldden zich liedjes, verhalen die hadden gewacht om door mij te worden ontdekt, opgelezen. Opnieuw verwondering, mateloze verwondering, die zich ook liet voeden door nieuwsgierigheid over wat nog meer als opgroeiend kind te ontdekken viel. Ik ontdekte dat ik zelf ook uit fantasie en verbeelding een andere werkelijkheid kon scheppen. Verhaaltjes verzinnen, zoals moeder dat ook deed. En al lezend opgaan in een andere wereld. Mijn moeder ging ook daarin voor. Boeken zijn je beste vrienden, zei ze.

Er was al vroeg het verlangen om ook zelf te kunnen schrijven. In korte verhalen en opstellen riep ik een andere, dromerige wereld op, waarin ik opnieuw bestond en rondkeek. Ik weet nog die keer dat ik ineens iets teruglas wat ik zelf had geschreven. Verwondering over het vermogen om in een zelf opgeroepen wereld, al lezend, weer terug te kunnen stappen.

Een dromerig kind was ik dat geregeld stil bleef staan in de wereld waarin zoveel moois was te zien, aan kleuren en geuren kon worden ondergaan, aan betekenis in woorden ontdekt. Dat kind in mij is nooit verdwenen. Ik draag het bij me, me nog steeds verwonderend over tijd die verstrijkt. Van kind werd ik man en later geliefde. Ik werd vader en verwonder me over het kind uit mij dat zelf weer moeder werd van een kind, mijn kleinkind. Daarover schrijf ik in deze bundel, over tijd en over liefde, over herinnering, gemis en geluk. En al schrijvende verwonder ik me over de magie van taal als tegenover. Wat bedoel ik daarmee? Het is alsof in het schrijven van teksten de taal zelf zich losmaakt en als 'tegenover' mij tegemoetkomt, tot me spreekt en me niet zelden ook weet te troosten.

Taal is verder ook kracht die me bezielt en blij maakt. Ik bezing hervonden liefde en geluk, verken in woorden de diepten en inzichten van mijn bestaan 'Coram Deo'. Dat betekent: voor

het hart, het aangezicht van de Eeuwige, laat ik mij zien, in taal mijn hart spreken, zingen over het kostbare geschenk dat leven in verbondenheid mij schenkt.

Uit het amalgaam van verwondering en spiritualiteit komt dat ene, bijzondere elixer tevoorschijn: dankbaarheid en diepe vreugde om het leven dat mij is gegeven.

Ik verwonder me over de kracht van taal, hoe deze, al schrijvend, mij voor een moment weet te omvatten en op te richten:

Ik verzamel mijzelf
in woorden,
aangespoeld, soms
aangewaaid uit hoogten
diepten, onvermoed –

woorden die haken,
elkaar vinden, in
zinnen loop ik
mijzelf tegemoet.

Er is ook die wonderlijke symbiose tussen schrijver en lezer. De ene roept de andere op.

De ene lezend wat de ander schreef, soms met dat ene, inbrekende besef van herkenning:
die woorden, ze gaan over mij.

Schrijven is zuurstof
doorgegeven aan lezers,
zuurstof,
die eerst zelf,
al schrijvende,
is gewonnen.

wonderlijke osmose
twee zielen die elkaar
tot leven wekken en
in leven houden
de schrijver en de lezer.

Voor u ligt een klein landschap van woorden, gedichten. Al lees-
wandelen kunnen ze inzicht geven en doorkijkjes in dat wat
het leven ons heeft te bieden.

Dat openheid en verwondering de lezer tot een goed paar
wandelschoenen mag dienen. Maar ga gerust ook, als woorden
daarom vragen, trager lopen en desnoods op blote voeten.

Egbert Rietveld

Inhoudsopgave

1 Verwondering over de tijd	15
Oefening in vinden	16
Littekens op de Grebbeberg	17
Westerbork	19
Bomen in het Vrijheidsbos	20
Onderstroom	22
De laatste keer	23
2 Verwondering over generaties	25
Ouder-kind	25
Bericht bij een vroeggeboren kind	26
Oefeningen in weggaan	27
Vader	28
Moeder	31
Trekkracht	32
Over Bach, sneeuw en moeder	33
Het kind	34
Geborgen	34
Matroesjka	35
Als de wereld terugvalt	36
Ik loop door een stad	37
Kind aan Zee	39
Fotoalbum	40
Kleinkind	42
Na een eerste echo	42
Bij de geboorte van een kleinzoon	43

Je dochter moeder zien worden	44
Na een tweede eerste echo	45
3 Verwondering over taal	47
Taal als tweede huid	48
Oefening in schrijven	49
Schrijven is zuurstof	50
Wat als schrijven	51
Ragfijn	52
Taal is de wichelroede	53
Ik verzamel mijzelf in woorden	54
Taal is als water	55
Wat is dichten?	56
Inspiratie	57
Een hoofd als	58
Lezen is je hand leggen	59
Wachten aan zee	60
Handvol haiku's	61
4 Verwondering over gemis, geluk en liefde	63
Jas	64
Nieuwe lente	65
Het oude spoor	66
Al wandelend ging ik sloop	67
Veere	68
Branding	69
Geluk is breekbaar	70
Geluk, breekbaar als glas	71
Lichte liefde	72
De liefde, ze kent	73
Wat is het	74
Voor mijn liefste	75

Wie liefde draagt	76
In vroeg zonlicht	77
Zeelandliefde	78
Wiekend op thermiek	79
Aankondiging van een trouwdag	80
Die ene slapend nog	81
Fietsend onder wolkenstraten	82
En altijd weer de zee	83
Wat, als overlopende maat	84
Ochtend	85
Dageraadsvaart	86
5 Verwondering over spiritualiteit	87
Als ik 'God' zeg	88
Wanneer begin je	89
Aan de hand van dichters	90
Aanklacht/kyrie	91
Sabotage	93
In Holland staat een huis	94
Opstanding	96
Oefening in lezen	97
Oefening in spreken	98
Ontwikkeling	99
Weg naar binnen	100
Als de vliezen breken	101
Het lied	102
Geloven	103
Perpetuum mobile	104
Bouwmeesters	105
Architectuur	106
Wat is geloven voor mij?	107
Uitlandig	108
Bezocht	109

Exodus	110
Oefening in verbeelding	111
Liederen	112
Kloosterzang	113
Kabood	114
Wie loopt daar	115
Maria	116
Win hoogte boven laagland	117
Vondeling	118
Paasmorgen	119
Leef	120
Innerlijke ruimte	122
Hoe maak je dit bestaan?	124
Het kind dat 'hoop' heet	126
Hoogte winnend	128

1 – Verwondering over de tijd

Oefening in vinden

‘Ga rechtsaf, bij de volgende kruising,
sla links af, ga door, na 300 meter
volgt een rotonde, oversteken ...’
TomTom-taal, no-nonsense
navigatie, die past in onze tijd.

Liever is mij de wichelroede
bij het opdiepen van verhalen,
gevorkte hand, dat innerlijk kompas,
wijzend naar verborgen wateraders.

Zo voel ik me, lopend door en
luisterend naar verhalen over Den Briel,
Rome of Santiago de Compostella,
als een wichelroedeloper,
behoedzaam gaande door ruimtes
van verhalen,
zoekend, vindend de plekken van
vergane lach en minnen, van
bloed dat vloeide, van gestolde tranen,
van hoop, verborgen onder
de klinkers van de straten,
verborgen ook in de stenen, de muren
van deze Brielse Sjoel.
Hoop, als zaad,
dat niet van wijken weet.

Wie durft op weg te gaan
en leest haar uitgestelde oogst?

Littekens op de Grebbeberg

Omhooglopend langs
een stuwwal die ooit
stopte waar nu beneden
de rivier stroomt,

stokt een moment
onze wandeling.

Daar staan ze,
enkele bomen,
dragend sporen
van diep gemis
en strijd –

namen, jaartallen
amper nog te lezen
vergroeide littekens
eens gekerfd vuur,
verlangen als gebed:
vergeet hen niet!

Gelittekend schrift
wie leest hen nog uit?

Vingers, handen die
blind, al braille-lezend,
deze boombasttekens
op tast verlangen
te decoderen.

Weggeblazen, weggemaaide
levens in die ene meimaand.
Mannen, in de bloei
van hun leven, en

onder bij de rivier
staat een appelboomgaard
in volle bloesem.

We lopen verder en weten:
wat begon als lange wandeling
mondde uit, onverwacht, in
pelgrimage op de Grebbeberg.

Westerbork

Ruggelings gericht
naar buiten, boven
Ruimtetelescopen,
blind voor sterren,
kostbaar, die voorgoed
verdwenen in een
blijvende, inktzwarte
lege nacht.

Geen telescoop die
levens van duizenden
en duizenden, als
verre, stille sterren
terug kan halen.

Zoek niet verder
naar lichten
boven in het heelal.

Keer je om, en zie –

In het noemen
van hun namen,
102.000, keer op keer,
lichten zij even op
in onze ogen, in het hart
dat van vergeten
niet weten wil.

na een bezoek aan Kamp Westerbork,
langs één kant omzoomd door ruimtetelescopen

Bomen

met hun breedgekruinde takken
vangen zij de hoge wind,
de stilte nadien

Bomen
Standvastig, krachtig,
wortelend in de aarde.

Elke keer als ik ga
en weer terugkeer,
win ik, verlies ik
dat beeld

vragen
door de wind aangedragen
verdicht tot gefluister
in takken en bladeren:

tot waar reiken jouw wortels,
houd jij stand in de storm,
raakt jouw stem verstrikt in gefluister,
gevoed door cynisme,
angst en eigenbelang?

Laat jij je vinden,
vangen door de wind
die aandraagt de adem,
het hart, de ogen
van mensen, in hun verlangen
naar vrijheid, op zoek
naar jou?